



kirjaamo@om.fi

VN/5035/2018 – 20.6.2019

MAA- JA METSÄTALOUSMINISTERIÖN LAUSUNTO YLIMPIEN LAILLISUUSVALVOJIEN TEHTÄVIEN JAKOA KOSKEVASTA TYÖRYHMÄN MIETINNÖSTÄ

Maa- ja metsätalousministeriö pitää erittäin hyvänä asiana, että eduskunnan oikeusasiamiehen ja valtioneuvoston oikeuskanslerin välistä työtehtävien jakoa on selvitetty ja arvioitu.

Työryhmän mietinnössä on ministeriön arvion mukaan nostettu hyvin esiin niitä seikkoja, jotka edellyttävät työnjaon, osaamisen ja laillisuusvalvojen yhteistyön kehittämistä. Myös tulevaisuuden tarpeet on ministeriön mielestä mietinnössä nostettu monipuolisesti esiin.

Keskeisissä ehdotuksissa on todettu, että tehtävänjaon uudistamisen jälkeenkin jäisi laaja yhteinen alue, joka kanteluiden osalta jäisi kattamaan noin kolmasosan kanteluiden määrästä. Eli edelleen jäisi melko suuri alue, jonka osalta tehtävänjako on yhteinen ja tämä kokonaisuus edellyttää ministeriön mielestä hyvää yhteistyötä ylimpien laillisuusvalvojen kesken.

Maa- ja metsätalousministeriö katsoo, että laillisuusvalvojen tehtävänjakolain muuttamisesta esitetty hahmotelma selkiyttää työnjakoa.

Mietintöön sisältyviin työnjakoa koskeviin yksityiskohtaisiin linjausehdotuksiin ministeriö toteaa seuraavaa:

Työryhmän mietintöön sisältyvän ehdotuksen mukaan oikeuskansleri vapautettaisiin velvollisuudesta huolehtia ylimmän laillisuusvalvojan tehtävistä sellaisissa oikeusasiamiehen toimivaltaan kuuluvissa asioissa, jotka koskevat saamelaisille alkuperäiskansana turvattujen oikeuksien toteutumista. Tämä tarkoittaisi ilmeisesti poroja koskevien asioiden siirtymistä oikeusasiamiehen ensisijaiseen toimivaltaan, lukuun ottamatta oikeuskanslerin valtioneuvoston yleisistunnon poroja koskevien säädösten lainmukaisuuden valvontaa. Ministeriö kiinnittää huomiota siihen, että oikeuskanslerille on kertynyt tässä tehtävässä kokemusta poroja koskevista säädösehdotuksista. Työryhmän mietinnön jaksossa 4.2.2. esitettyjen perusteluiden perusteella ministeriö kuitenkin pitää työryhmän ehdotusta perusteltuna.

Työryhmän ehdotuksen mukaan oikeusasiamies vapautettaisiin velvollisuudesta huolehtia ylimmän laillisuusvalvojan tehtävistä sellaisissa oikeuskanslerin toimivaltaan kuuluvissa asioissa, jotka koskevat mm. terveellistä ympäristöä ja ilmastonmuutoksen torjumisen oikeudellisia edellytyksiä, hallinnon automaattisten järjestelmien kehittämistä ja ylläpidon yleisiä perusteita, julkisia hankintoja, kilpailua ja valtiontukiasioita sekä Ahvenenmaan itsehallintoa. Ministeriö pitää näitä ehdotuksia perusteltuina.

Ministeriö haluaa lisäksi nostaa esiin asian, joka liittyy oikeuskanslerin harjoittamaan valtioneuvoston virkatoimien lainmukaisuuden ennakkolliseen valvontaan liittyvään kokonaisuuteen. Työryhmän mietinnön mukaan ennakkollinen laillisuusvalvonta kohdistuu mm. valtioneuvoston yleisistunnoissa käsiteltäviin hallintoasioihin ja ennakkollisessa laillisuusvalvonnassa pyritään selvittämään päätösten ja päätöksentekomenettelyn oikeudelliset kysymykset jo ennen päätösten esittelyä. Kaikki valtioneuvoston yleisistunnossa esittelystä käsiteltävät asiat tarkistetaan etukäteen oikeuskanslerinvirastossa. Tällaisia yleisistunnossa käsiteltäviä asioita ovat myös yleisistunnon ratkaisultaan kuuluvat nimitys- ja virkavapausasiat.

Maa- ja metsätalousministeriö on jo aiemmin mm. valtioneuvoston hallintoyksikön perustamisen yhteydessä ja VN:n virkanimityksen yhteydessä tuonut esiin toiveensa, että valtioneuvoston yleisistunnon toimivaltaan kuuluvien nimitysten osalta tarkasteltaisiin niitä virkoja, jotka VNOS:n 42 §:n mukaan tulee viedä valtioneuvoston päätettäväksi. Maa- ja metsätalousministeriön mielestä asia on edelleen ajankohtainen ja erityisesti kun valtion virkamieslakia on muutettu ja virkanimityksiä koskeva valitusoikeus on nyt voimassa. Kun lisäksi viiteasiakirjan mukaisessa työryhmän mietinnössä on tuotu esiin ylimpien laillisuusvalvojen henkilöresurssien riittävyys, huomioiden tulevaisuuden tarpeet, niin ministeriö katsoo, että mahdollinen yleisistunnon nimitystoimivaltaan kuuluvien asioiden karsinta voisi vapauttaa valtioneuvoston oikeuskanslerinviraston resursseja vastaamaan tulevaisuuden tarpeisiin.

Valtion virkamieslakiin sisältyvää virkanimityksiin liittyvää valitusoikeutta valmisteltaessa HE:n (77/2017) perustelutekstissä todettiin, että valitusoikeus ei koskisi myöskään valtioneuvoston yleisistunnon nimitystoimivaltaan kuuluvia nimityksiä, koska oikeuskanslerinviraston etukäteisvalvonta varmistaa nimityspäätösten ja –menettelyn lainmukaisuuden näissä nimityksissä, minkä vuoksi muutoksenhakuoikeuden sallimiseen ei ole samanlaista tarvetta ja perusteita kuin muissa valtionhallinnon nimityksissä.

Eduskuntakäsittelyssä valitusoikeus ulotettiin kuitenkin koskemaan valtioneuvoston yleisistunnon toimivaltaan kuuluvia nimityksiä, lukuun ottamatta ylimpiä virkamiehiä.

Maa- ja metsätalousministeriö toivoo, että VNOS 42 §:ssä säädettyä valtioneuvoston yleisistunnon nimittämistoimivaltaan kuuluvaa virkojen luetteloa voitaisiin tässä yhteydessä tarkastella, ottaen huomioon virkamieslakiin sisältyvä valitusoikeus. Tällä muutoksella voisi ministeriön mielestä vähentää valtioneuvoston yleisistunnon päätösvaltaan kuuluvia nimityksiä ja niihin sisältyvää ennakkollista laillisuusvalvontaa ja siten suunnata valtioneuvoston oikeuskanslerin henkilöresursseja niihin tulevaisuuden tarpeisiin, joita mietinnössä on tuotu esiin. Muutos ei ministeriön näkemyksen mukaan heikentäisi nimityspäätösten lainmukaisuuden arviointia, sillä tuomioistuimella on mahdollisuudet tutkia nimityspäätösten lainmukaisuutta.

Jos yleisistunnon ratkaisovaltaan kuuluvien virkojen määrää vähennettäisiin, merkitsisi se myös virkavapauksia koskevien päätösten määrän vähenemistä, mikä myöskin osaltaan helpottaisi oikeuskanslerin työmäärää.

Kansliapäällikkö



Jaana Husu-Kallio

Hallintojohtaja



Eeva Pystynen

